

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ԴԱՍՈՒՅՑ ԴՊՐԱՑ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԵՒ ԱՅԼՈՅ ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Խ Ա Ա Տ Ա Կ

Ա. — Մայքաքաղաքիս Մայր եկեղեցւոյն և ուրիշ Եկեղեցիներուն մէջ Եկեղեցական երգեցողովթիւնները և դպրութեան վերաբերեալ արարողովթիւնները անձնուիրաբար կատարել, երգեցողովթեանց կանոնաւորութեան և զարդացման աշխատիլ, Դպրաց դասուն յառաջադիմութեան օգնել և Եկեղեցւոյ պայծառութեան գործակցիլ :

Կ Ա Զ Ա Խ Թ Ի Ւ Ն

Բ. — Որ և է Եկեղեցւոյ մէջ Դպրաց դաս մը կանոնաւոր կազմովթիւն ունենալու համար գոնէ տասը դպիր անդամներ պիտի ունենայ :

Գ. — Դպրաց դասու անդամ ըլլալու համար պէտք է . 1. Գոնէ տասնեւութը տարեկան ըլլալ . 2. Նախակրթական ուսում ունենալ . 3. Եկեղեցական երգեցողովթեանց և արարողութեանց գոնէ տարիէ ի վեր յաճախած և վարժուած ըլլալ . 4. Պարկեշտ վարքով և կանոնաւոր կենցագով ապրած ըլլալ . 5. Դպրաց դասուն Տնօրէն խորհրդոյ կողմէն ընդունուիլ . 6. Պատրիարքի կողմէն հաւանութիւն ստանալ .

Դ. — Անոնք որ տակաւին վարժութեան համար կամ լոկ պատահաբար Եկեղեցական երգեցողովթեանց կը մասնակցին, դպրաց դասուն ո՛չ անդամներ՝ այլ ընկերակիցներ կը համարուին :

Ե. — Դպիր անդամներն չորս փոքր առտիճաններ կ'ստանան Կրօնական Ժողովոյ հաւանութեամբ և Պատրիարքի հրամանով :

Զ. — Դպրաց դասուն մէջ Երիցագոյն կը համարուին անոնք որ քսանուհինդ տարին բացուած ին, հինգ տարի Դպրաց դասու մը Եկեղեցակից նզած ին, Եկեղեցական եղանակական վկայական պատճառ առ, զամ զուտ, իր քաջախորժ կը սկսաւալիս :

։ — Դպրաց դասեր իր Պատուոյ Անդամակիցներ կ'ընդունին և ի համար ազգութեան անձնոր՝ որք արտաքին միջոցներով Դպրաց դասուն զարգացման կը նպաստեն : Պատուոյ անդամներ մասնակից են Դպրաց դասուն կողմէ կատարուած պաշտամանց հոգեւոր արդեանց և հանդիսական պատուասիրութեանց :

Վ Ա Ր Զ Ա Խ Թ Ի Ւ Ն

Ը. — Դպրաց դասերուն վերաբերեալ ինդիբներ Կրօնական Ժողովոյ կողմէն կը քննուին և կ'որոշուին, և գործադրութիւնը և ընդհանուր հսկողութիւնը Պատրիարքի կողմէ կը կատարուի :

Ֆ. — Իւրաքանչիւր Դպրաց դասն ունի իւր Դպրապետը, որ կ'ընտրուի Դպրաց ընդհանուր ժողովէն, քուէից երկու երրորդի մեծամասնութեամբ, երիցագոյն և ընտրելագոյն դըպիբներուն մէջէն, և կը հաստատուի Կրօնական Ժողովոյ հաւանութեամբ և Պատրիարքական յատուկ կոնդակով :

Փ. — Դպրապետը կը պաշտօնավարէ ցկեանս, և միայն ծանր յանցանաց կամ անտեղութեան համար պաշտօնէ կը զրկուի Կրօնական Ժողովոյ վճռով :

ՓԱ. — Դպրապետը նախագահն է Դպրաց դասուն և իւր ժողովներուն . կը կարգադրէ պատահական և ստիպողական գործեր, և կարող է Եկեղեցւոյ մէջ և դուրս դպիբներուն պատուէրներ տալ և առժամանակ զրկումներ հրամայել :

ՓԲ. — Դպրապետը կրնայ իրեն մնայուն Փախանորդ մը նշանակել Երիցագոյն և կարուագոյն դպիբներուն մէջէն, որ Դպրապետը գործնը կը կատարէ անոր բացակայութեամբ կամ անոր մասնաւոր յանձնարարութեամբ :

ՓԳ. — Իւրաքանչիւր Դպրաց դասն ունի Տնօրէն Խորհուրդ մը հինգ անդամներէ բաղկացեւալ որք ընդհանուր ժողովէ կ'ընտրուին պարզ մեծամասնութեան քուէով և Պատրիարքի պաշտօնագրով կը հաստատուին : Ընտրելի են Երիցագոյն դպիբները, որոց մէջէն Դպրապետը կրնայ երկպատիկ բաց ցանկ մը բերել ընտրութիւնը դիւրացնելու համար Տնօրէն ժողովոյ անդամք երեք միայն կը լինին եթէ Դպրաց դասուն անդամները տասնուհինգէ պակաս են :

ՓԴ. — Ընտրեալներ իրենց մէջ կը բաժնեն Ատենապետի, Ատենաղարի և Համարապետի, Գանձապետի և Կալուածաղկետի պաշտօնները, իւրաքանչիւր դպիբն ըսթացքին հսկողութիւն և Եկեղեցական պատահարութեանց կարգապահութիւն :

ՓԵ. — Ատենապետին կը պատկանին Դպրաց դասուն շահերը, Քարոզչին և Քահանայից և Թաղականին հետ յարաբերութիւններ, իւրաքանչիւր դպիբն ըսթացքին հսկողութիւն և Եկեղեցական պատահարութեանց կարգապահութիւն :

ԾԲ. — Ըսդհանուր ժողովներու մէջ բացարձակապէս արդիւեալ է Դպրաց դասունիք բարերեալ գործերէ դուրս , որևիցէ խնդրոյ վրայ թօսիլ՝ տեսութիւն յայանել ու թիւն ընել :

ԾՅ. — Ըսդհանուր ժողովներու ատենագրութեանց վաւերական պատճենները նիստէն մինչեւ երեք օր պէտք է Պատրիարքին հաղորդուին :

Կ. — Տնօրէն ժողովներու կազմած տարեկան հաշուեցոյցը և հաշուական վիճակը ընդհանուր ժողովին ներկայուած ատեն , միացեալ պիտի ունենան կալուածներու , վագֆներու , շապիկներու , նուէրներու , և առհասարակ դպրաց պատկանող բոլոր ստացութեանց և գոյից ցուցակները :

ԿԱ. — Դպրաց դասերու ընդհանուր ժողովները կրնան բացատրական յօդուածներ և ներքին կանոններ կազմել , այլ միայն կրօնական ժողովոյ հահանութեամբ և Պատրիարքական հաստատութեամբ կրնան գործադրութեան մտնել :

ԿԲ. — Բոլոր դպրաց դասերու համար իրք ընդհանուր տօնախմբութեան օր ընդունուած է Ա. Ստեփանոս Նախավկայի և նախասարկաւագի աւագ տօնը . և պէտք է որ ամենայն հանդիսութեամբ կատարուի եկեղեցական դասուն գործակցութեամբ Տօնական պարագայներ Դըպրապետ հրահատգով կը կարգադրուի :

ԿԳ. — Դպրաց դասեր տարւոյն մէջ որոշեալ օր մը պիտի ունենան յորում մեծահանդէս պատարագ և հոգեհանդիս կատարուին հանգուցեալ դպրապետներուն , դպիրներուն , պատուոյ անդամակիցներուն և բարերարներուն համար :

ԿԴ. — Իւրաքանչիւր դպրաց դաս սովորութիւն ունի տարին անդամ մը մեծ վերաբերման արարողութիւնը կատարել , որ կրնայ հոգեհանդստեան պատարագին կամ ուրիշ հանդիսուոր պարագայի հետ միանալ :

Դ Պ Ր Ա Ց Ո Ւ Ս Ե Ր

ԿԵ. — Հնուց հաստատեալ և ծանուցեալ Դպրաց Դասերն են : Մայր Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1719 ին սկսած ժամադրութեան Եռուսութեան Յովսեփայ դպրապետութեամբ . Սամաթիոյ Ա. Գէորգ Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1720 ին սկսած Թաշճեան Յակոբայ բարերարութեամբ . և Պալաթու Ա. Հրեշտակապետ Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1740 ին սկսած :

ԿԶ. — Վերջերը կազմուած են ևս . Նաուլը դաբուի Ա. Յովհաննէս Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1882 ին . Մաքրիքէօյի Ա. Աստուածածին Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1897 ին . Կէտիքիաշայի Ա. Յովհաննէս Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1898 ին , և Դումգաբուի դուրսի Ա. Յարութիւն Եկեղեցւոյ դպրաց դասը 1902 ին :

ԿԷ. — Նոր դպրաց դասեր կազմելու համար , բոլոր կարեւոր պայմանները լրացուելէն կազմանէ որոշուելիք առժամեայ Քատակարարութեանը կը վարուին , մինչեւ որ թիւեւնին լրացով դաս մը կազմեն , կամ թէ իսպառ դադարին :

ԿԹ. — Դադարեալ կամ լուծեալ դպրաց դասերու պատկանող շարժական և անշարժ ամեն կալուած և շապիկ և ստացութիւնք և գոյք սեփականութիւն կը լինին այն Եկեղեցւոյ , որոյ մէջ պաշտօն ունէր դադարեալ կամ լուծեալ դպրաց դասը :

Հ. — Ներկայ Կանոնագրով դադարեալ կը համարուին մինչեւ ցարդ կազմուած կամ հաստատուած , ընդհանուր և մասնաւոր կանոնագիրներ և որոշումներ և հրահանգներ :

Հաստատեցաւ Կանոնագիրս ի Կրօնական Ժողովոյ Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան յաւուր տօնի Սրբոց Ղեւոնդեանց յօն Փետրուարի 1904 տարւոյ , և ըստ այնմ հրամայեմք ի հըրատակութիւն և ի գործադրութիւն : — ի Պատրիարքարանիս , ի 5 Փետրուարի 1904

ունք. — Կառարագլպրը և Հաստարակալին կը պատկանը առասագրութիւններ, թղթակցութիւններ, հաշուական տոմարներ, և կալուածական ու կտակային և ուրիշ վաւերական գրութանց պահպանութիւն :

ԺԵ. — Գանձապետին և կալուածապետին կը պատկանին շապիկներու և այլ գոյից վերին հոգածութիւն, կալուածներու մատակարարութիւն, պնակներու և գանձանակներու հսկողութիւն, հասոյթներու հաւաքում, ծախուց գործադրութիւն, պատրաստ դրամի պահպանութիւն և սնտուկի տոմար :

ԺԹ. — Դպրաց դասուն կնիքը երկու մասով և դրամի արկղը երկու բանալիով պիտի ըլլան : Կնիքին կէսը Դպրապետին և միւս կէսը Առենադպրին, և բանալիներէն մին Առենապետին և միւսը Դանձապետին մօտ պիտի մնան :

ԺԹ. — Տնօրէն խորհրդոյ անդամներ թէպէտ յատուկ գործերնին ունին . սակայն յամենայնի համախորհուրդ պէտք է գործն . և առ այս պէտք է որ ձմեռը ամեն շաբաթ և ամառ երկու շաբաթը անդամ մը նիստ ընեն Դպրապետի նախադանութեամբ :

Խ. — Տնօրէն խորհրդոյ պաշտօնավարութիւնը երեք տարի կը տեսէ, և նախորդ անդամներ միշտ վերընտրելի են : Տարեգլուխը յունուար մէկէն է :

Խ. — Դպրաց բառու եկեղեցու պատամանց մասին ահան յարչեն և պիտի համակերպին Քարոզչին և Աւագերէցին կարգադրութեանց :

Խ. — Դպրաց դասուր եկեղեցւոյ շուրջը կատարուող ամէն գործողութեանց համար պարտաւոր են Թաղական խորհրդոյ դիմել և անոնց հաւանութեամբ կատարել :

Խ. — Դպրաց դասուր իրենց ընթացքին և ներքին գործոց և հաշիներու մասին կախում ունին Կրօնական ժողովէն :

Մ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Խ Թ Ի Խ Ն

ԽՊ. — Դպրաց դասուն մուտքերն են . 1. Կալուածներու եկամուտ . 2. Վագֆներու հասոյթ . 3. Եկեղեցւոյ մէջ շրջաբերուած պնակի արդիւնք . 4. Եկեղեցւոյ մէջ հաստատուած գանձանակի արդիւնք . 5. Մասնաւոր նուէրներ . 6. Եւս և նոր վագֆներ և նոր կտակներ օրինական պայմաններու պահպանութեամբ :

ԽԵ. — Դպրաց դասուց ծախքերն են . 1. Դիւանական ծախքեր . 2. Դպրաց սենեկի ծախքեր . 3. Ռւսուցչի թոշակ . 4. Կալուածներու և վագֆներու ծախքեր . 5. Ծաղիկներու և այլ գոյքերու նորոգութիւն . 6. Նոր շապիկներու շինութիւն . 7. Հանդիսութեանց պէտքեր :

ԽԶ. — Եկեղեցւոյ մէջ գործածուելու գրեանք և մոմեղէնք Թաղական խորհրդոյ կողմէ կը հոգացուին :

ԽԷ. — Բոլոր ծախքեր Տնօրէն խորհրդոյ միաձայն հաւանութեամբ կամ գոնէ մեծամասնութեամբ կ'որոշուին և կ'արձանագրուին, և Գանձապետի ձեռօք կը գործադրուին :

ԽԸ. — Շապիապահը Տնօրէն խորհրդուին կ'անուանուի և դպրաց մէջէն կ'առնուի և պատուի անոր, եթէ այդ նպաստին կարօտ է :

ԽԹ. — Տնօրէն խորհրդուը երեք ամիսը մէկ անդամ սնտուկին մուտքն ու ելքը կը քննէ և սնտուկի հաշուեառարը կը հաստատէ :

ԽԱ. — Տարեկան հաշիներ Դպրաց ընդհանուր ժողովէն անցնելէ ետքը Պատրիարքին կը ներկայացուին որ Կրօնական ժողովոյ և Տնտեսական խորհրդոյ ձեռօք քննել կուտայ և ըստ այսմ կը հաստատէ կամ թէ դիտողաթեամբ կը դարձնէ :

ԽԱ. — Վագֆներու գործողութիւնները Պատրիարքի ձեռքով և կնքով և Պատրիարքարանի մէջ կը կատարուին աւրիշ ազգային վագֆներու նման . և զուտ արդիւնքը Տնօրէն խորհրդոյն կը յանձնուի :

ԽԲ. — Տնօրէն խորհրդուը իրաւունք չունի պարտք ընել կամ փոխառութիւն կատարել առանց նախընթաց պաշտօնական քննութեան և Կրօնական ժողովոյ արտօնութեան, թէ ոչ ընողներ անձնապէս պատասխանատու կը մնան :

ԽԳ. — Դպրաց դասը եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ Թաղական խորհրդէ յատկացեալ սենական կամ Ռւսումնարան մը պիտի ունենայ իւր դումարումներուն և երգեցողութեան վարժութիւններուն համար :

Պ Ա Ր Տ Ա Կ Ա Ր Ո Ւ Խ Թ Ի Խ Ն Ք

ԽՊ. — Դպիրք պարաւոր են պարկեչու, կանոնաւոր և քրիստոնէավայել կենցաղ ու ներառ և ամեն տեսակ զեղծութերէ զգուշանալ :

ԽՅ. — Անվայիլ կենցաղ ունացող դպիրքներ Դպրապետէ կ'ազդարանուին, Տնօրէն խորհրդէ կ'ամբաստանուին, և Պատրիարքէ ժամանակաւոր զրկման և կամ մերժման պատճոյն կ'ենթարկուին :

ԽՀ. — Նոյն խառութիւն կը գործածուի նաև անոնց նկատմամբ՝ որք սիրոյ և համերաշխութեան դէմ կը մեղանչն , Դպրաց դասուն մէջ որոմ կը սերմանն , և կամ գործութեան պաշտօններուն և պարտաւորութիւններուն զանցառու կը գտնուին :

ԽԵ. — Դպիրք առնասարակ ինչ աստիճան և պաշտօն ալ ունենան, պարտաւոր են եկեղեցի յաճախել և երգեցողութիւններ կատարել կիրակի և առն օրեր, և ըստ կարի նաև լուր օրեր, քանի որ օրինաւոր արդելք մը չունին :

ԽԸ. — Դպիրք կրնան իրենց եկեղեցին դաւրա ուրիշ եկեղեցւոյ մէջ հաստատուն պաշտօն նոտանձնել, բայց Դպրապետին պիտի հազորդեն, և մերժ ընդ մերժ իրենց դասուն եկեղեցւոյն մէջ գտնուիլ պարտաւոր են :

Ա. — Դպիրք պարուաւոր են որոշեալ օրեր և ժամեր իրենց սենեակը յահախել և Դասավետ ուսուցչին առաջնորդութեամբ վարժութիւններ ընել , և երգեցողութեան և ձայնագործութեան մէջ յառաջանալ :

Ե. — Յատուեկ խնամ պիտի տարուի որ դպիրք եկեղեցական կարդաց և կանոնաց , և ծիսական գրեանց և յատկապէս տօնացոյցի կիրառութեան վարժ ըլլան :

ԽԵ. — Դպրաց դասու անդամակիցք պիտի ջանան որ եկեղեցական երգեցողութեան վկայական ստանան իրենց կարողութեան տատիճանին համեմատ :

ԽՅ. — Գովելի է մէկ եկեղեցւոյ դպիրք եկեղեցիներ ալ երթալը , մանաւանդ տօնական առիթներուն , որով փոխուղարձաբար իրարու օդնած , եղբայրական սէր մշակած և երգեցողութեանց միակերպութեան նորաստած կ'ըլլան :

ԽՖ. — Դպիրներ ուրիշ եկեղեցի երթալներ իրենց Դպրապետին կամ դասավետին պիտի զեկուցանեն , և դաշած եկեղեցիներ Բարոզչին կամ Ա. ագերէցին կամ Դպրապետին հրաւերով շաղիկ պիտի առնեն : Ոչ ոք ինքնազգութ կարող է շաղիկ հագնիլ իւր եկեղեցին դուրս :

Ե Ր Գ Ե Ց Ռ Պ Ա Կ Թ Ի Ւ Ն

ԽՓ. — Երգեցողութեան մէջ մասդրութիւն դարձնելու և հետեւելու կէտերն են . 1. Հըաւանդ ոճն ու երգը պահպանել . 2. Օտարուի և նորելուկ փոփոխութիւններէ խորչիլ . 3. Տարապարտ և քահանածոյ երկարութիւններէ զգուշանալ . 4. Միակերպութեան նախանձախնդիր իւնել :

ԽԵ. — Զայնագրութիւնը ընդունուած է իրեն ապահով միջոց միօրինակութիւնը պահելու և տարածելու . ուստի յատուեկ կերպով կը յանձնաբարուի ձայնագրութեան վարժուիլ և վարժեցնել և ձայնագրութեամբ երդել :

ԽՅ. — Երգեցողութեանց մասին որոշումներ և կարգադրութիւններ և հրանանդներ Կը-րօնական ժողովոյ կողմէ կը տրուին , յատուեկ Յանձնախողովոյ ուսումնասիրութեանց վրայ :

ԽՁ. — Իւրաքանչիւր Դպրաց դասուն համախումբ երգեցողութիւնը կը վարէ երգեցողութեան ուսուցիչը իրը ընդհանուր Դպասավետ , որ պէտք է առաջին աստիճանի վկայական ստացած , ծէսերու հմուտ և կարողագոյն ճանչցուած երգեցող մը ըլլայ : Ուսուցչութեան պաշտօնը պիտի վարէ թէ Դպրաց դասուն և թէ թաղին երկու սեռէ վարժարաններուն մէջ , և պիտի անուանուի Թաղական խորհրդոյ և Դպրաց դասու . Տնօրէն խորհրդոյ համաձայնութեամբ :

ԽՂ. — Դպասավետ ուսուցիչը ամսական թոշակ կ'ընդունի ուղղակի Դպրաց դասուն կողմէն , որուն կը յանձնէ Թաղական խորհրդոյն ալ իւր վճարելիք մասը : Ուսուցիչը կրնայ Դըպրաց դասէն դուրս ալ առնուիլ , բայց ցորչափ կը պաշտօնավարէ նոյն Դպրաց դասուն անդամակցութիւնը կը վայելէ :

ԽԹ. — Դպրաց դասուն երիցագոյն անդամներէն երկուքը մասնաւոր դասավետ կամ դպրաց համար Դպասավետին կ'ընտւանուին Տնօրէն խորհուու և ոճու հանուու Դպասավետին հայտայնութեամբ : և երկու դասերու երգեցողութեանց կ'առաջնորդն : Աւր որ Դպրաց դաս քարոզմաթիւ է՝ հնար է անոնց օգնականներ ալ անուանել : Դպրաց Դպասավետիներուն բացակայութեան առեն ներկայ դպիրներուն երիցագոյն և յարմարագոյնը կը վարէ նոյն պաշտօնը :

ԽԱ. — Դպիրներ իրենց աստիճանին և վարժութեան և ձայնին նկատազութեամբ և հաստատու կերպով երկու դասերու վրայ կը բաժնուին Դպրապետի կարգադրութեամբ , թէպէտեի հարկին իրարու պէտք է օգնեն :

ԽԱ. — Ճաշու գիրքերը և Պատարագի քշոցաւոր սպասաւորութիւններն և Գանձերու կամ քարոզներու երգեցողութեան ընկերակցութիւնը՝ Դպրաց դասու անդամակիցներուն կը պատկանին :

ԽԲ. — Դպիրներ պատարագի և ժամերգութեանց ժամանակ միշտ շապիկով դաս կը մանեն : Հնար է սովորական ժամերգութեանց պահուն սեւ վերարկու գործածել եթէ տեղական սովորութիւն կամ գիւրութիւն կայ : Դպիտ մէջ միշտ բացագութիւն պիտի կենան . բայց տարիքուներու և տկարներու ներեալ է ցուրտ ժամանակներ փոքրիկ և գագաթը բոլորչի ու գտակներ գործածել :

ԽԳ. — Արարողութեանց միջոցին պէտք է՝ պարկեշտ և վայելուչ շարժուածք և նստուածք ունենալ . գուեհիկ ձեւերէ և աշխարհիկ երաժիշտներու կերպերէն զգուշանալ , աւելորդ և անտեղի պատճառներով դասէ չհեռանալ , և միշտ հաւատացելոց շինութիւն ազդել :

Ժ Ա Ռ Ա Վ Ն Ե Բ Ե Կ Հ Ա Ն Դ Ա Ս Ե Բ

ԽԴ. — Դպրաց դասեր սովորական ըլլալով ընդհանուր ժողով կը գումարեն տարին երկու ժամանուր . իսկ արտասուլոր կերպով երբ ընտրութեանց պէտք ըլլայ էամբ ծանը էնդէւ բը ունենայ :

ԽԵ. — Ընդհանուր ժողովի գործերն են . 1. Ընտրութիւն Դպրապետի . 2. Ընտրութիւն Տնօրէն խորհրդոյ . 3. Ընդունելութիւն պատուոյ անդամներու . 4. Վննութիւն տարեկան հաշմերու . 5. Որոշումն Դպրաց դասուն վերաբերեալ ծանը խնդիրներու կամ նշանաւոր բարւութիւներու :

ԽՖ. — Ընդհանուր ժողովներու մէջ ծայն ունին և ընտրողի քոէ կը վայելեն ամեն դպիր անդամներ . իսկ ընտրելի են միայն երիցագոյն դպիրներ : Ընտրութիւնք կը կատարուին գաղտնի քուէով :

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ

FL0321295

ЦЕНА

111
902